		Klinikk for psykisk helse - psykiatri og avhengighetsbehandling/Pasientforløp		Generelt dokument
Samtykkekompetanse- samarbeid med pårørende uten pasientsamtykke				Side 1 av 2
Dokument ID: II.KPH.2.3.2-2	Tilknyttet:	Godkjent dato: 18.11.2024	Revisjon 3.00	

Hensikt

Sikre at pasient og pårørendes rettigheter ivaretas:

- Ved tvungent psykisk helsevern
- Når pasienten ikke samtykker til at pårørende gis taushetsbelagte opplysninger
- Når det er usikkerhet om pasientens samtykkekompetanse

Omfang

Helsepersonell med pasientkontakt i KPH.

Innledning

I utgangspunktet er [taushetsplikten](#) gjeldende ovenfor pårørende inntil samtykke er gitt. Men helsepersonell er også til en viss grad pålagt informasjonsansvar overfor pårørende som en sentral del av de tjenestene de yter. Når forholdene ellers ligger til rette for det, bør det derfor vurderes hvilken informasjon pårørende kan ha nytte av uten at taushetsplikten kompromitteres; for eksempel generell informasjon om diagnosen eller råd til pårørende. Det er også viktig å understreke at å lytte til pårørende aldri kan betegnes som brudd på taushetsplikten.

Ved tvungent psykisk helsevern

Det bør undersøkes om det ligger til rette for et samarbeid med pårørende i prosessen hvor bruk av tvang vurderes. Når tvungent psykisk helsevern gjøres gjeldene, inkludert vedtak om overføring etc.) har pårørende uavhengig av pasientens samtykke rett til:

- Informasjon om vedtaket
- Rett til å uttale seg før vedtaket fattes
- Informasjon som ivaretar klagetrett

Se Psykisk helsevernloven: [Etablering og opphør av tvungent psykisk helsevern](#)

Når pasienten ikke samtykker

Dersom pasienten ikke samtykker til at det gis informasjon til pårørende, vurderes samtykkekompetanse av vedtaksansvarlige overlege eller psykolog:

Se evt. Pasient- og brukerrettighetsloven: [§ 4-3. Hvem som har samtykkekompetanse](#)

Om vurderingen tilsier at **pasienten ikke har samtykkekompetanse**, har nærmeste pårørende ifølge pasient- og brukerrettighetsloven rett til å medvirke ved utforming og gjennomføring av helsehjelpen sammen med pasienten. Det innebærer informasjon som er nødvendig for å få innsikt i helsetilstand og innholdet i helsehjelpen, samt mulige risikoer og bivirkninger.

Dersom frivillig innlagte **pasienten tilkjennes samtykkekompetanse** og ikke samtykker til at det gis informasjon til pårørende, respekteres dette. I de tilfeller der pårørende på annen måte har fått kjennskap til innleggelsen og selv

Utarbeidet av: Andreas Eidem m.fl	Fagansvarlig: 	Godkjent av: Ingeborg Sele Danielsen	
--------------------------------------	--	---	---

	Samtykkekompetanse- samarbeid med pårørende uten pasientsamtykke				Side: 2 Av: 2
Dokument-id: II.KPH.2.3.2-2	Utarbeidet av: Andreas Eidem m.fl	Fagansvarlig: []	Godkjent dato: 18.11.2024	Godkjent av: Ingeborg Sele Danielsen	Revisjon: 3.00

Utskrevet: 21.03.2025

kontakter enheten, kan selve innleggelsen og tidspunkt bekreftes. Dersom pårørende ønsker annen informasjon henvises de til ansvarlig behandler.

Deling av informasjon uten samtykke

Det skal utvises stor varsomhet med å gå på tvers av pasientens ønsker. Ved manglende samtykkekompetanse tar man gjerne utgangspunkt i informasjonsinnhold og samarbeidsform som det antas at pasienten ville godkjent dersom vedkommende hadde samtykkekompetanse.

Helsetilsynet kan rådspørres i tvilstilfeller.

Dokumentasjon

Når pårørende får informasjon uten at pasienten ønsker det, er det er i særlig viktig å dokumentere hvilken informasjon som gis og bakgrunnen for dette. Aktiviteter som er rettet mot pårørende dokumenteres løpende. Forhold som gjør at denne prosedyren ikke etterfølges skal dokumenteres i journal.

Kryssreferanser

[II.KPH.2.3.2-1](#)

[II.KPH.2.3.4-1](#)

[II.KPH.2.3.4-25](#)

[II.KPH.5.1-1](#)

[Pasientsamtykke og medvirkning innen KPH](#)

[Pårørende - rett til informasjon](#)

[Pasientinformasjon - Rettssikkerhet ved tvang](#)

[Taushetsplikt i KPH](#)

Eksterne referanser